

In memoriam Kiricsi Imre

Kiricsi Imre 1948-ban született a Hajdú megyei Tégláson. Gyermekkorát és ifjú éveit Szombathelyen töltötte, itt végezte az általános és a középiskolát, ez utóbbit a Nagy Lajos Gimnáziumban. 1966-ban felvételt nyert a Szegedi József Attila Tudományegyetem (JATE) Természettudományi Karának (TTK) vegyész szakára. Tanulmányait 11 hónapos, Kiskőrösön eltöltött előfelvételi katonai szolgálat után kezdte meg 1967-ben.

Tudományos területen már diákévei alatt tevékenykedett, a JATE Fizikai Kémiai Tanszéken dolgozott diákkörösként. 1971-ben az Országos Tudományos Diákköri Konferencián kiemelt első díjjal jutalmazták munkáját.

Kiricsi Imre azt követően, hogy 1972-ben okleveles vegyész diplomát kapott, a JATE TTK Alkalmazott Kémiai Tanszékén kezdte felsőoktatási pályafutását, tudományos segédmunkatársként. 1975-ben védte meg egyetemi doktori értekezését (*summa cum laude*) a *radio-gázkromatográfia mérésmódszerének kidolgozása* területén.

Ezután a **zeolitikémia** abban az időben nagyon izgalmas kérdésével, a *savas centrumok módosításának* lehetőségeivel kezdett foglalkozni **Fejes Pál professzor** munkatársaként. Az együttes munka eredményeként egy eljárást dolgoztak ki zeolitok savas centrumainak eltávolítására, később ebből fejlődött ki a *bázikus tulajdonságú zeolitok előállításának* egyik leghatásosabb módszere. Az alumínium eltávolítására teljesen új módszert, egy gáz-szilárd fázisú reakciót javasoltak, amelyben a dealumináló ágens klórtartalmú szerves vegyület vagy illékony fém-klorid. *Kandidátusi értekezését*, melyet ezekből az eredményekből írt, 1982-ben védte meg.

Ezután közel egy évtizedig érdeklődése középpontjába két tématerület került, a karbonok szilárd anyagokon való képződésének problematikája és a halogénezett szénhidrogének, mint környezetünkre veszélyes anyagok zeolitokkal történő ártalmatlanításának kérdésköre.

1986-87-ben a Humboldt Alapítvány ösztöndíjasaként 15 hónapot Hamburgban a Hamburgi Egyetem Fizikai Kémia Intézetében töltött, ahol **Horst Förster professzor** laboratóriumában dolgozott. Célja a zeolitokon végbemenő szénhidrogén átalakulásokban képződő felületi köztitermékek, elsősorban a különféle karbéniumionok spektroszkópiás tanulmányozása volt. Az elért eredmények képezték a **tudomány doktora** fokozat megszerzésére benyújtott disszertációjának főbb téziseit, amelyet 1992-ben 100 %-os minősítéssel védett meg. A karbonok terén végzett munkájának elismerését jelentette, hogy a témáról összefoglalót írhatott a *Chemical Reviews*-ban.

1992-től két évig Milánóban az **Eniricerche SpA** tanácsadójaként dolgozott. Itt a petrokémiai iparban alkalmazott savas, főként zeolitbázisú katalizátorok szintézisével és jellemzésével foglalkozott. A kristályos, molekuláris méretű pórusokat tartalmazó anyagok (ilyenek a zeolitok) mellett foglalkozni kezdett más, rendezett pórusos, illetve réteges szerkezetű szerves anyagok szintézisével, módosításával és katalitikus alkalmazásaival is.

A mezopórusos anyagok, illetve az időközben érdeklődése középpontjába került szén nanocsövek szintézisének tanulmányozása vezetett a tématerület kiegészüléséhez, a szén-szilikát nanokompozitokhoz. Munkatársaival igen értékes eredményeket ért el az egyfalú szén nanocsövek szintézisének területén, amit az is jelez, hogy munkatársaival összefoglalót írhatott erről a területről az *Encyclopedia of Nanoscience and Nanotechnology* című enciklopédiában.

2000. októberétől kezdődően egy évet töltött **Somorjai Gábor professzor** laboratóriumában (University of California, Berkeley). A munka során közösen tervezték meg a nagyszelektivitású fémkatalizátorok szintézisének egy teljesen új módszerét. Ennek lényege, hogy a fémrészecskét nm-es méretben előre elkészítve építik be a mezopórusos szilikátok pórusaiba.

A szén nanocsövek kutatási területéből kiindulva egy sokkal szélesebb, megjósolhatóan nagyobb gyakorlati jelentőséggel bíró terület, a szervesetlen nanocsövek, illetve nanostrukturák világa felé fordult a figyelme. Erre a területre összpontosult az utóbbi tíz évben a kutatási kapacitásainak nagy része.

Tudományos munkásságát összefoglalóan jellemzi: 15 könyv, illetve könyvfejezet, több mint 300 SCI által referált dolgozat, több száz előadás, illetve poszter nemzetközi és hazai konferenciákon, 18 szabadalom, több mint 2700 független hivatkozás és a 29-es Hirsch-index.

Kiricsi Imre a tudomány szervezésében, a tudományos közéletben is aktívan vett részt. A kezdetektől aktív tagja volt az *MTA Katalízis Munkabizottságának*, ennek elnöki tisztét két cikluson keresztül (1999-2005) töltötte be. Tagja volt *MTA Környezeti Kémiai és Fizikai Kémiai Bizottságának*. Az MTA közgyűlés választott doktori képviselője volt 1998-2001, illetve 2004-07 között.

Kezdeményezője volt a *Magyar Zeolit Társaság* megalapításának (1992), ennek első titkára volt (1992-98), majd elnöke lett. A társaság több nemzetközi konferenciát szervezett, ezek anyagát az Elsevier kiadó jelentette meg, Kiricsi Imre társszerkesztésével.

Kiricsi Imrét 1993-ban nevezték ki egyetemi tanárrá, 1996-ban választották meg a *JATE Alkalmazott Kémiai Tanszék* vezetőjének. A tanszék neve 1998-ban (javaslatára), a kutatási terület kihangsúlyozására *Alkalmazott és Környezeti Kémiai Tanszék*re módosult. A tanszékvezetői tisztséget 4 ciklusban töltötte be, munkatársai egyértelmű támogatásával és elismerésével. Munkatársait kemény munkára készítette, ugyanakkor segítette őket a tudományos és oktatói előmenetelben. Ennek ékes bizonyítéka a két sikeresen megvédett és egy benyújtott MTA doktori értekezés.

A tanszék Kiricsi Imre vezetésével igen sikeres pályázati tevékenységet is folytatott, jelentős ipari kapcsolatokat épített ki.

Három ciklusban volt vezetője a *JATE TTK Kémiai Tanszékcsoportjának*, majd az *SZTE TTK Környezettudományi Intézetének* vezetőjévé is megválasztották (2004-09). Tisztségeiből eredően közel két évtizedig volt tagja a *TTK Kari Tanácsának és Elnökségének*, valamint aktív tagja volt a TT(I)K *Tudományos Tanácsának* és a *Doktori Tanácsnak*.

Az 1990-es évek elején, néhai *Burger Kálmán professzor* kitartó, céltudatos tevékenysége eredményeként alakult a *Környezettudományi Doktori Iskola*. Halála után helyét *Kiricsi Imre* vette át, akinek vezetésével a korábbiakhoz hasonló tartalmas és eredményes munka folyt, melynek sikeres működését 50 fölötti megvédett PhD munka bizonyítja. A doktori képzésben a kezdetektől (1993) fogva részt vett, oktatóként, témavezetőként, az *Egyetemi Doktori Tanács* tagjaként. Egyedüli vagy társtémavezetőként 18 PhD munka elkészítését irányította, jelenleg pedig nyolc hallgató van nagyon közel a sikeres védéshez.

Mindezek mellett tanított is. Az egyetemi képzésben kezdetben laboratóriumi gyakorlatokat, szemináriumokat vezetett, majd főkéllégiumként *Kémiai technológiát* (kémia-tanár, vegyész szak) és *Környezetvédelmi technológiát* (környezettudományi, környezettan szak) tartott, speciális kollégiumként *Nanotechnológia*, *Zeolitikémia*, *Petrolkémia* és *Heterogén katalízis* című kurzusokat oktatott. Hat egyetemi jegyzet társszerzője.

45 hallgatónak volt diplomamunka vagy szakdolgozati témavezetője, és 25 projekt-munka elkészítését irányította. Célja mindig az volt, hogy a végzett munka publikálható legyen, ami általában sikerült is. Hallgatói sikeres OTDK szereplők voltak, amit 2 *Pro Scientia* kitüntető cím, és a mestertanári fokozat elnyerése mellett 6 első díjas és 10 díjazott munka fémjelez.

Kiricsi Imre nagyon jó kapcsolatépítő volt, a tudományos együttműködés meggyőződések híve, ezt társzerzőinek széles köre kiválóan illusztrálja. Nemcsak a TTK Kémiai Tanszékcsoportjának minden tanszékével dolgozott együtt, hanem az Akadémiai Kutató-

intézetekkel is. Így a *Kémiai Kutatóközpont Kémiai Intézetével (KKKI)*, az *Izotópkutató Intézettel* igen szoros kapcsolatot alakított ki. 2002-03-ban a **KKKI Mikropórusos és Mezőpórusos Anyagok Osztályának** vezetője volt.

A 2006. júliusában Miskolcon megalapított **BAY-NANO Nanotechnológiai Kutatóintézet** tevékenységében is aktív szerepet vállalt, mint *Nano-diszperziós Osztály* vezetője.

Külföldi tudományos kapcsolati közül (a korábban említettek mellett) kiemelkedő jelentősége volt **B.Nagy János professzorral** (University of Namur, Belgium), illetve a **Fujio Mizukami intézetigazgatóval** (NIMCR, Tsukuba, Japan) végzett közös munkájának, amit bizonyít, hogy mindketten (a korábban említett Förster professzorral együtt) a JATE, illetve az SZTE díszdoktora címet is megkapták.

A tudományos aktivitás és a hazai nemzetközi kutatói kapcsolatai mellett a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazását is alapvetően fontosnak tartotta, ezért lett 2007. áprilisától megbízott, majd 2007. július 1-től **kutatásfejlesztési és innovációs rektorhelyettes**. Kezdeményezője, létrehozója és aktív gyarapítója volt a SZTE *szabadalmi portfóliójának*.

A **Környezet- és Nanotechnológiai Regionális Egyetemi Tudásközpont** tudományos igazgatójaként számos sikeres kutatási téma, ipari kapcsolat kezdeményezője, szervezője volt.

DEAK Kooperációs Kutatási Nonprofit Zrt. Stratégiai Irányító Bizottságának elnökeként a kutatóközpont átalakításában, továbbéltetésében meghatározó szerepe volt.

TÁMOP 4.2.1.B Társadalmi Megújulás Operatív Program: **SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ** tudományos igazgatójaként (operatív irányítás) a pályázat szakmai előkészítésében, a résztvevőkkel való konszenzus kialakításában megfontoltsága, tekintélye tette lehetővé a sikeres munkát.

Tudományos, tudomány- és oktatás-szervezői munkáját számos elismeréssel, kitüntetéssel ismerték el: 1997-ben **Széchenyi professzori ösztöndíjat**, 2003-ban **Mestertanári** kitüntetést, 2006-ban a **Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztjét**, 2010-ben pedig **Szent-Györgyi Albert Díjat** vehetett át.

Mindezekon túl Kiricsi Imre kiváló ember volt, tréfálkozó, őszintén jókedvű, tele életkedvvel, sportszeretettel. Büszke volt a röplabdában elért ifjúkori sikereire, a JATE asztalitenisz bajnokságában nyert három első helyezésemre, a focipályán lőtt góljaira és az utóbbi évek úszóteljesítményeire. Jó családapa, nagyapa, „főnök” és barát volt.

Hirtelen távozása megdöbbentő, feldolgozhatatlan, hiánya fájó; emlékét mindörökké megőrizzük.

Természettudományi és Informatikai Kar
Alkalmazott és Környezeti Kémiai Tanszék